

ΜΕΡΙΚΟΣ ΑΝΑΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΣΤΙΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΕΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥΣ
METIN BAĞRIAÇIK, MARK JANSE

Abstract

Partial reduplication with (quasi-)fixed segmentism in Cappadocian is discussed as a morphological phenomenon induced by contact with Turkish. It is argued that the reduplicant in both languages is a tiered affix whose phonemic melody is not determined and hence is defined by that of the base. This reveals an asymmetry between the source and the recipient languages in employing reduplication and in the nature of the reduplicant affix, which should be accounted for language specifically. The discussion also verifies that global copying is almost confined to lexical borrowing, whereas morphological borrowing is almost always selective.

Λέξεις-Κλειδιά: μερικός αναδιπλασιασμός, σκελετικό πρόσφυμα, καππαδοκικές διάλεκτοι, δανεισμός

1. Το Φαινόμενο

Οι καππαδοκικές διάλεκτοι, παρουσιάζουν το φαινόμενο του *μερικού αναδιπλασιασμού*. Πρόκειται για μία μορφολογική διαδικασία, κατά την οποία η έμφαση δίνεται στη σημασία των επιθέτων και ένα ορισμένο τμήμα της βάσης¹ επαναλαμβάνεται και στην πορεία προθηματοποιείται σ' αυτή, από κοινού με κάποιο συγκεκριμένο, συνήθως ανεξάρτητο, Σ(ύμφωνο):²

¹ Στην κοινή νεοελληνική, οι λέξεις δημιουργούνται από τα *θέματα* ή τις *ρίζες*, μεταξύ των οποίων συγχρονικά δεν υπάρχει διαφορά (βλ. Ράλλη 2005:23, Ralli 2013:8). Επειδή δεν μας είναι σαφές εάν η δημιουργία λέξεων ακολουθεί τα ίδια πρότυπα και στις καππαδοκικές διαλέκτους, σε αυτή τη μελέτη ακολουθούμε τον παραδοσιακό όρο *βάση*.

² Οι συντομογραφίες που χρησιμοποιούνται σε αυτή την μελέτη είναι οι εξής: Αλ=Αλεκτορίδου (1883), ΑΝΔ=αναδιπλασιαστικό πρόθημα, Αρ=Αραβανί, ΔΑ=δείκτης αναδιπλασιασμού, ΔΣ=δείκτης σύνθεσης, Κ=Κεσίσογλου (1951), Κρ=Κρινοπούλου (1899), Ουλ=Ουλαγάτς, Φερ=Φερτέκ, Φ&Κ=Φωστέρη & Κεσίσογλου (1950), D=Dawkins (1916), J=Janse (προσεχώς) (για τις αναφορές, βλ. βιβλιογραφία). Το ενωτικό (-) χωρίζει τα μορφήματα και η τελεία (.) χωρίζει τις συλλαβές. Ο αστερίσκος (*) χρησιμοποιείται για κατασκευασμένα παραδείγματα και υποκειμενικούς τύπους, ενώ η δίεση (#) δείχνει ότι το παράδειγμα είναι μη επιβεβαιωμένο στην περίπτωση της καππαδοκικής και αντιγραμματοτικό/μη επιβεβαιωμένο στην περίπτωση της τουρκικής.

(1)

Βάσεις με αρχικό σύμφωνο

μάς-μαυρο ‘κατάμαυρος’ <*μαύρο*

(Αρ., Φ&Κ:33, D:334, 623· Ουλ., Κ:81)

λίπ-λίγο ‘πολύ λίγος’ <*λίγο*

(Αρ., Φ&Κ:32, Φερ., Κρ:54, D:620· Αλ:490)

κάπ-καλο ‘πολύ καλός’ <*καλό*

(Ουλ., Κ:80)

κέπ-κελες ‘όμορφος’ <*κελές*

(Ουλ., Κ:80)

μάν-μαναχο ‘ολομόναχος’ <*μαναχό*

(Αρ., Φ&Κ:33, Μιστί, J)

πόμ-πολυ ‘πάρα πολύς’ <*πολύ*

(Φερ., Αλ:490)

(2)

Βάσεις με αρχικό φωνήεν

άπ-ασπρο ‘κάτασπρος’ <*άσπρο*

(Αρ., Φ&Κ:20· Ουλ., Κ:80· Φερ., Κρ:54)

Όπως παρατηρείται στο παράδειγμα (1), στην περίπτωση των βάσεων με αρχικό Σ, τα αρχικά Σ-Φ(ωνήεν) επαναλαμβάνονται και εμφανίζονται στην αρχή τους ως πρόθημα. Ανάμεσα στα στοιχεία αυτά και τη βάση, εμφανίζεται ένα από τα Σ /s/, /p/, /m/ και /n/. Για παράδειγμα, στο *μάς-μαυρο*, το αρχικό Σ /m/ και το αρχικό Φ /a/, έπειτα από το πρώτο στάδιο της διαδικασίας, ακολουθούνται από το /s/ κατά την προθηματοποίηση. Στην περίπτωση των βάσεων με αρχικό Φ (2), είναι μόνο το αρχικό Φ (/a/ στο παράδειγμα (2)), το οποίο επαναλαμβάνεται, ενώ το Σ που παρεμβάλλεται είναι το αμετάβλητο /p/. Σημειωτέον ότι και στις δύο περιπτώσεις (1)–(2), ο τόνος μετακινείται στην αρχική συλλαβή της βάσης.

Δεδομένου ότι στα τουρκικά, γλώσσα – επαφής με τη διάλεκτο της ελληνικής για πάνω από μισή χιλιετία, παρουσιάζεται φαινόμενο σχεδόν ταυτόσημο με αυτό που συναντάμε στην καπαδοκική, μπορεί εξαρχής να υποστηριχθεί ότι το φαινόμενο στην ελληνική διάλεκτο είναι αποτέλεσμα επαφής (βλ. επίσης Tzitzilis, in preparation, Janse υπό έκδ., Κυρανούδης 2009: 31, 61):

(3)

Βάσεις με αρχικό σύμφωνο

mas-mavi ‘σκούρο μπλε’<*mavi* ‘μπλε’*bes-belli* ‘ολοφάνερος’<*belli* ‘φανερός’*kıp-kırmızı* ‘κατακόκκινος’<*kırmızı* ‘κόκκινος’*sap-sarı* ‘κατακίτρινος’<*sarı* ‘κίτρινος’*bom-bos* ‘ολόαδειος’<*bos* ‘άδειος’*sim-sıcak* ‘πολύ ζεστός’<*sıcak* ‘ζεστός’*ter-temiz* ‘πεντακάθαρος’<*temiz* ‘καθαρός’*ser-sefil* ‘εντελώς άθλιος’<*sefil* ‘άθλιος’

(4)

Βάσεις με αρχικό φωνήεν

up-uzun ‘πολύ ψηλός’<*uzun* ‘ψηλός’*ip-ince* ‘πολύ λεπτός’<*ince* ‘λεπτός’*ap-açik* ‘εντελώς ανοικτός’<*açik* ‘ανοικτός’

Όταν η βάση στα τουρκικά ξεκινάει με σύμφωνο (3), το αρχικό ΣΦ (στο εξής: αναδιπλασιάζον) επαναλαμβάνεται και προθηματοποιείται μαζί με ένα ανεξάρτητο Σ (στο εξής: αναδιπλασιαστικό Σ- *reduplicative consonant*), Göksel & Kerslake 2005: 90). Θεωρητικά, υπάρχουν τρία τέτοια πιθανά Σ που συνοδεύουν το αναδιπλασιάζον /p/, /m/, /s/.³ Εάν η βάση έχει Φ στην αρχή της (4), τότε μόνο το αρχικό Φ επαναλαμβάνεται και προθηματοποιείται με το αμετάβλητο /p/ (Hatipoğlu 1973, Demircan 1987, Keleşir 2000, Göksel & Kerslake 2005: 90).

Η παρούσα μελέτη, αφιερώνεται στην εξέταση του φαινομένου στα καππαδοκικά ως ένα φαινόμενο μορφολογικό, αποτέλεσμα γλωσσικής επαφής με τα τουρκικά. Συγκεκριμένα, στη συνέχεια, θα απαντηθούν τα εξής ερωτήματα:

³ Για την ακρίβεια, σύμφωνα με τις περιγραφικές αναφορές (π.χ. μεταξύ άλλων, Hatipoğlu 1973, Demircan 1987), στο συγκεκριμένο φαινόμενο υπάρχουν τέσσερα αναδιπλασιαστικά Σ: τα /p/, /m/, /s/ και το /t/ (βλ. επίσης (3)). Κατά τη γνώμη μας το τελευταίο, δηλ. το /t/ – σε συγχρονικό επίπεδο τουλάχιστον –, δεν αποτελεί παραγωγικό Σ, που μπορεί να επαναληφθεί, για δύο λόγους: (α) στη σημερινή τουρκική γλώσσα, υπάρχουν μόνο τέσσερις επιβεβαιωμένοι τύποι με το συγκεκριμένο Σ /t/ (Wedel 1999, Keleşir 2000):

(i)

sefil ‘άθλιος’ >*ser-sefil* ‘εντελώς άθλιος’*perişan* ‘ελεεινός’ >*per-perişan* ‘εντελώς ελεεινός’*çabuk* ‘γρήγορος’ >*çar-çabuk* ‘πολύ γρήγορος’*temiz* ‘καθαρός’ >*ter-temiz* ‘πεντακάθαρος’

Είναι ενδιαφέρον ότι δύο απλές βάσεις (*perişan* και *çabuk*) είναι δάνειες από τα περσικά και δύο (*sefil* και *temiz*) είναι δάνειες από τα αραβικά, ενώ υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ως προς το ότι οι τελευταίες είναι δάνειες από τα αραβικά μέσω των περσικών, όπου και εμφανίζονται (δηλ. περσ. *tamiz* και *safil*). Στα περσικά, συναντάμε φαινόμενο κάπως παρόμοιο με αυτό της τουρκικής, στο οποίο τα αρχικά ΣΦ επαναλαμβάνονται και προθηματοποιούνται στη βάση μαζί με το /t/ και το /o/, με το τελευταίο να είναι ο δείκτης σύνθεσης. Για παράδειγμα, το *tamiz* ‘καθαρός’ γίνεται:

(ii)

tar- -o- tamiz

ΑΝΔ- -ΔΣ- καθαρός

‘πεντακάθαρος’ [περσικά]

Σχετικά με το φαινόμενο στα περσικά, βλ. Southern (2005). Αν και σήμερα το φαινόμενο δεν είναι παραγωγικό στη γλώσσα, όσον αφορά την παρούσα μελέτη, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι τέσσερις επιβεβαιωμένοι τύποι με επανάληψη στο (i) είναι δάνειοι από τα περσικά. Η θέση αυτή επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι παραδείγματα με το Σ /t/ δεν εμφανίζονται στα παλιά τουρκικά (βλ. επίσης υπο-ενότητα 2.4, και υποσημείωση 7).

(β) Οι Kılıç & Bozşahin (2013) υποστήριξαν ότι η συχνότητα εμφάνισης των αναδιπλασιαστικών Σ με πρωτοφανείς βάσεις στη σημερινή τουρκική γλώσσα είναι: /p/ > /s/ > /m/ > /t/, όπου η συχνότητα εμφάνισης βάσεων με το /t/ είναι αμελητέα. Ακόμα και σε ένα σώμα δεδομένων των πρωτοφανών βάσεων που έχουν αρχικό Σ, το /t/ εμφανίζεται μόνο στο 4% των δειγμάτων.

(5)

α. Μπορεί το φαινόμενο να αναλυθεί με κοινό θεωρητικό μοντέλο και για τα δύο γλωσσικά συστήματα δηλ. τόσο για τις καππαδοκικές διαλέκτους, όσο και για τα τουρκικά;

β. Η επιλογή του αναδιπλασιαστικού Σ είναι αυθαίρετη ή εξαρτάται από συγκεκριμένη/ες αρχή/ές; Σε περίπτωση που υπάρχουν κάποιες αρχές, είναι οι ίδιες και για τα δύο γλωσσικά συστήματα;

Οι απαντήσεις στα ερωτήματα στο (5), απαιτούν τη λεπτομερή ανάλυση και διευκρίνιση της διαδικασίας στα τουρκικά. Ως εκ τούτου, στην επόμενη ενότητα θα αναλύσουμε το μερικό αναδιπλασιασμό της τουρκικής. Πιο συγκεκριμένα, στην υπο-ενότητα 2.1, θα παρουσιάσουμε δύο διαφορετικές θεωρητικές υποθέσεις για το φαινόμενο, που έχουν υιοθετηθεί στη βιβλιογραφία: την Υπόθεση του *Ολικού-προς-Μερικού Αναδιπλασιασμού* (full-to-partial reduplication) και την Υπόθεση της *Αντιγραφής-και-Συσχέτισης* (copy and association), ενώ στην υπο-ενότητα 2.2, παρουσιάζοντας την ανάλυση των τουρκικών δεδομένων από τον Kim (2003) στα πλαίσια της Υπόθεσης του Ολικού-προς-Μερικού Αναδιπλασιασμού, θα συζητήσουμε ότι τα ίδια δεδομένα μπορεί να αναλυθούν καλύτερα υπό το πρίσμα της Υπόθεσης της *Αντιγραφής-και-Συσχέτισης*. Επομένως, στην υπο-ενότητα 2.3, ακολουθώντας την ανάλυση του Marantz (1982, 1987) για τη μερική επανάληψη στο πλαίσιο της Υπόθεσης της *Αντιγραφής-και-Συσχέτισης*, θα παρουσιάσουμε τη δική μας αναστοιχείωση των δεδομένων. Συγκεκριμένα στο άρθρο, υποστηρίζουμε ότι η επαναληπτική διαδικασία είναι ‘προσφυματοποίηση (ανάλογα με την υπό εξέταση γλώσσα, προθηματοποίηση, επιθηματοποίηση αλλά και ενθηματοποίηση)’ με τεμαχιακό σχεδιάτυπο (segmental template), τα προσωδιακά χαρακτηριστικά του οποίου είναι απροσδιόριστα (ή, σε ελάχιστες περιπτώσεις, υποπροσδιορισμένα) στο Λεξικό. Η συζήτησή μας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη θεωρία της Αυτοτεμαχιακής Φωνολογίας. Η υπο-ενότητα 2.4 αφιερώνεται στην ανάλυση του αναδιπλασιαστικού Σ , που συνοδεύει το αντίστοιχο πρόσφυμα, δηλ. το τεμαχιακό σχεδιάτυπο: στη συγκεκριμένη υπο-ενότητα, υποστηρίζουμε ότι το αναδιπλασιαστικό Σ μπορεί να αναλυθεί μόνο ως ξεχωριστό πρόσφυμα. Δηλαδή, κατά την ανάλυσή μας, δεν εμφανίζεται ένα, αλλά δύο διαφορετικά προθήματα στη συγκεκριμένη μορφολογική διαδικασία. Το προσωδιακό χαρακτηριστικό του Σ δεν προσδιορίζεται μόνο από τα ανάλογα χαρακτηριστικά της βάσης, αλλά σημαντικό ρόλο στη διαδικασία διαδραματίζουν επίσης, τόσο η μορφολογία, όσο και το Λεξικό.

Στην ενότητα 3, θα εξετάσουμε τα καππαδοκικά δεδομένα και θα δείξουμε πως αν και η θεωρητική προσέγγιση που παρουσιάζουμε για τα τουρκικά στις υπο-ενότητες 2.3–2.4, μπορεί να ερμηνεύσει σε μεγάλο βαθμό τα καππαδοκικά δεδομένα, πρέπει παρ’ όλα αυτά να υιοθετήσει κανείς ορισμένες επιπλέον τροποποιήσεις για μια σωστή ανάλυση. Τα αποτελέσματα των τροποποιήσεων για περιβάλλοντα γλωσσικής επαφής, δίνονται συνοπτικά στην ενότητα 4, η οποία περιλαμβάνει και τα γενικά συμπεράσματα της παρούσας μελέτης.

2. Μερικός Αναδιπλασιασμός στα Τουρκικά

2.1 Επισκόπηση των θεωρητικών Προσεγγίσεων

Ο όρος *αναδιπλασιασμός* αναφέρεται στη μορφολογική διαδικασία σχηματισμού λέξεων, όπου «η βάση ενός μορφήματος ή θέματος συσχετίζεται με μία παράγωγη μορφή, η οποία μπορεί να αναλυθεί ως σχηματισμένη από τη βάση μέσω προσφωματοποίησης φωνημικών τεμαχίων που είναι εξ ολοκλήρου ή εν μέρει ταυτόσημα με το φωνημικό περιεχόμενο της βάσης» (μετάφραση: MB&MJ, Marantz 1982: 437).

Για τις τυπικές ιδιότητες του φαινομένου, έχουν διατυπωθεί δύο υποθέσεις, που υιοθετήθηκαν σε μεγάλο βαθμό στη βιβλιογραφία. Η πρώτη, δηλ. η Υπόθεση του Ολικού-προς-Μερικού Αναδιπλασιασμού (YOMA), υποστηρίζει ότι η μερική επανάληψη γλωσσικών τεμαχίων συσχετίζεται με την ολική, π.χ. *πρωί πρωί, σιγά σιγά* (μεταξύ άλλων, Steriade 1988, Inkelas & Zoll 2005). Σύμφωνα με την ισχυρή εκδοχή της υπόθεσης, όλοι οι τύποι της πρώτης διαδικασίας, είναι στην ουσία τύποι της δεύτερης, τύποι οι οποίοι στη συνέχεια συλλαβοποιούνται και περικοπτονται, ανάλογα με τους κανόνες του προσωδιακού κατάλογου μίας συγκεκριμένης γλώσσας (βλ. Steriade 1988). Η περικοπή των επαναλαμβανόμενων στοιχείων, είναι τυπικά παράλληλη με τη διαδικασία σχηματισμού υποκοριστικών σε πολλές γλώσσες, π.χ. *Sam < Samuel* ή *Liz < Elizabeth*, με το σχεδιάτυπο ΣΦΣ. Με βάση την αδύναμη εκδοχή της υπόθεσης, η περικοπή μπορεί να λάβει χώρα είτε σε οποιονδήποτε από τους θυγατρικούς κόμβους, είτε στον μητρικό. Και στις δύο εκδοχές, τα προκαθορισμένα τεμάχια που παίζουν ρόλο στη διαδικασία, θεωρούνται ως επένθεση.

Σε αντίθεση με την Υπόθεση του Ολικού-προς-Μερικού Αναδιπλασιασμού, που περιγράφηκε πιο πάνω, η δεύτερη, δηλ., η Υπόθεση της Αντιγραφής-και-Συσχέτισης (ΥΑΣ), θεωρεί ότι οι δύο μορφές μορφολογικής επανάληψης αποτελούν ξεχωριστά φαινόμενα. Κατά τους υποστηρικτές της (μεταξύ άλλων, Marantz 1982· 1987, Yip 1982, Broselow & McCarthy 1983), είναι ακριβώς οι αναδιπλασιαστές-προσφύματα (reduplicative affix) που καθορίζουν τα εξαγόμενα της διαδικασίας της περικοπής (βλ. Marantz 1987). Η εν λόγω προσέγγιση βασίζεται στη χρήση των ανεξάρτητων προσωδιακών αξόνων, με τους οποίους συσχετίζονται τα φωνολογικά στοιχεία της βάσης. Με άλλα λόγια, ο αναδιπλασιαστής-προσφύμα είναι σκελετός που αποτελείται από Σ και Φ, χωρίς πλήρες φωνημικό περιεχόμενο (δηλ. μελωδία). Ως εκ τούτου, η προσφωματοποίηση του ΣΦ-σκελετού απαιτεί την επανάληψη μόνο των φωνολογικών τεμαχίων από τη βάση και τη συσχέτισή τους με τα τεμάχια του ΣΦ-σκελετού. Υπό την έννοια αυτή, δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο ΣΦ-σκελετό και τα άλλα προσφύματα στο λεξικό, εκτός από το γεγονός ότι δεν διαθέτει φωνολογικό χαρακτήρα. Ως προς τη φύση του προκαθορισμένου τεμαχίου, ωστόσο, δεν υπάρχει συμφωνία μεταξύ των υποστηρικτών της συγκεκριμένης υπόθεσης. Μερικοί (π.χ. Marantz 1982), υποστηρίζουν ότι το τεμάχιο αυτό είναι ήδη προκαθορισμένο και συσχετισμένο στο σκελετό, ενώ ορισμένοι το θεωρούν ειδική περίπτωση ανομοίωσης του γλωσσικού τεμαχίου (Yip 1982· 1995). Η υπόθεση αυτή αποτελεί και τη βάση της Υπόθεσης της Προσωδιακής Μορφολογίας (McCarthy & Prince 1986), κατά την οποία οι σκελετοί πρέπει να οριστούν όχι ως Σ και Φ, αλλά ως πραγματικές προσωδιακές μονάδες, όπως για παράδειγμα οι μόρες, οι συλλαβές και οι πόδες.

2.2 Ο Αναδιπλασιασμός στην τουρκική: Προβλήματα με την YOMA

Η λεπτομερής παρατήρηση των τουρκικών δεδομένων, φανερώνει ότι σε πολλές περιπτώσεις το αναδιπλασιάζον είναι μονάδα μικρότερη από την συλλαβή (βλ. Τα παραδείγματα στα (3)–(4) δίνονται ξανά με λεπτομέρειες στα (6)–(7)):

(6)

Βάσεις με αρχικό σύμφωνο	
<i>más.ma.ví</i> ‘σκούρο μπλε’	< <i>ma.ví</i> ‘μπλε’
<i>bés.bel.li</i> ‘ολοφάνερος’	< <i>bel.lí</i> ‘φανερός’
<i>kíp.kir.mi.zí</i> ‘κατακόκκινος’	< <i>kir.mi.zí</i> ‘κόκκινος’
<i>sáp.sa.rí</i> ‘κατακίτρινος’	< <i>sa.rí</i> ‘κίτρινος’
<i>bóm.boş</i> ‘ολοάδειος’	< <i>boş</i> ‘άδειος’
<i>sím.si.cák</i> ‘πολύ ζεστός’	< <i>si.cák</i> ‘ζεστός’
<i>tér.te.miz</i> ‘πεντακάθαρος’	< <i>te.miz</i> ‘καθαρός’
<i>sér.sefil</i> ‘εντελώς άθλιος’	< <i>se.fil</i> ‘άθλιος’

(7)

Βάσεις με αρχικό φωνήεν	
<i>ú.pu.zun</i> ‘πολύ ψηλός’	< <i>u.zún</i> ‘ψηλός’
<i>á.pa.çik</i> ‘εντελώς ανοικτός’	< <i>a.çik</i> ‘ανοικτός’
<i>í.pín.ce</i> ‘πολύ λεπτός’	< <i>in.cé</i> ‘λεπτός’
<i>é.pes.ki</i> ‘πολύ παλιός’	< <i>es.kí</i> ‘παλιός’

Στο (6), στο οποίο δίνονται παραδείγματα με αρχικό Σ, βλέπουμε ότι όταν είναι η αρχική συλλαβή που επαναλαμβάνεται, όπως στα παραδείγματα *maní, sarí, sıcak, temiz* και *sefil* και στα παραδείγματα *belli, kırmızı* και *boş*, τα τεμάχια /be/, /ku/ και /bo/, δεν αντιστοιχούν σε μία ολόκληρη (και πρώτη) συλλαβή της βάσης. Παρόλα αυτά και στις δύο περιπτώσεις, το αναδιπλασιάζον, μαζί με το αναδιπλασιαστικό Σ από το σύνολο {p, s, m, (r)}, σχηματίζουν μία ολόκληρη συλλαβή, όπου το Σ γίνεται η έξοδος.

Στο (7), όπου συναντάμε παραδείγματα με αρχικό Φ, στα *uzun* και *açık*, το επαναλαμβανόμενο τεμάχιο αντιστοιχεί στην πρώτη συλλαβή, ενώ στα παραδείγματα *ince* και *eski* είναι μόνο το πρώτο Φ που αναδιπλασιάζεται. Και στις δύο περιπτώσεις, το Σ γίνεται η έμβυση της συλλαβής που ακολουθεί το στοιχείο που επαναλαμβάνεται.

Το πρώτο συμπέρασμα που μπορεί κανείς να εξάγει από τα (6)–(7) και την ερμηνεία τους στις δύο παραπάνω παραγράφους, είναι ότι το αναδιπλασιάζον μπορεί να μην αντιστοιχεί σε μία ολόκληρη συλλαβή της βάσης, αλλά πάντα αποτελεί μία ολόκληρη συλλαβή χωρίς (στην περίπτωση των βάσεων με αρχικό Φ) ή με το επαναλαμβανόμενο Σ (στην περίπτωση των βάσεων με αρχικό Σ). Επιπλέον, η θέση του τόνου στις επαναλαμβανόμενες βάσεις δεν αντιστοιχεί στη θέση του τόνου στις γυμνές: όταν ο τόνος είναι συνήθως στη λήγουσα της βάσης στα τουρκικά, το αναδιπλασιάζον είναι πάντα η τονισμένη συλλαβή στις βάσεις που επαναλαμβάνονται.

Τα παραδείγματα στα (6)–(7) και τα συμπεράσματά τους είναι ήδη προβληματικά για μία ανάλυση της μερικής εκδοχής του φαινομένου, κατά την οποία αυτό που επαναλαμβάνεται μπορεί να είναι μόνο μία πραγματική προσωδιακή μονάδα της βάσης (βλ. McCarthy & Prince 1986). Από την άλλη μεριά, τα παραδείγματα δημιουργούν σοβαρά προβλήματα και στην ανάλυση, σύμφωνα με την οποία και οι δύο εκδοχές -

μερική και ολική- ακολουθούν την ίδια διαδικασία, με τη διαφορά ότι η πρώτη υπόκειται στους περαιτέρω κανόνες της συλλαβοποίησης και περικοπής (δηλ. για την YOMA). Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε τα προβλήματα, έτσι όπως αυτά εμφανίζονται σε μία συγκεκριμένη ανάλυση των δεδομένων, στο πλαίσιο της YOMA.

Ακολουθώντας τη Steriade (1988), ο Kim (2003) προτείνει την ανάλυση του μερικού αναδιπλασιασμού της τουρκικής στο πλαίσιο της YOMA. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η διαδικασία στα τουρκικά είναι η ελάττωση του (παρατακτικού) συνθέτου, όπου το *a'* συστατικό ελαττώνεται σε μία βάση της μορφής (Σ)ΦΣ. Το παράδειγμα (8) δείχνει την πορεία σχηματισμού του *sáp.sa.ri* 'κατακίτρινος' από το *sa.ri* 'κίτρινος':

(8)

<i>sari</i>	βάση
* <i>sari-p-sari</i>	ολικός αναδιπλασιασμός (παρατακτικό σύνθ.)
* <i>sar-p- sari</i>	ελάττωση συνθέτου ((Σ)ΦΣ-)
* <i>sár-p-sari</i>	κανόνας τονισμού στα σύνθετα
<i>sápsari</i>	υποκατάσταση/έκθλιψη με επενθετικό Σ

(Kim 2003:136 [=19])

Σύμφωνα με την ανάλυση του Kim, το /p/ είναι λεξικά προκαθορισμένο ως αναδιπλασιαστικό Σ για το λέξημα *sari* 'κίτρινος', (βλ. τον ορισμό του μερικού + προκαθορισμένου αναδιπλασιασμού (partial + prespecified reduplication) της Steriade 1988) το οποίο, κατά τη διαδικασία, εκθλίβει το τελικό Σ της βάσης. Το πρώτο επιχείρημα του, προκειμένου να υποστηρίξει μία τέτοια ανάλυση, βασίζεται σε ορισμένα επαναλαμβανόμενα (δηλ. παρατακτικά) σύνθετα, που, όπως υποστηρίζει, υπόκεινται σε παρόμοιους κανόνες συλλαβοποίησης και περικοπής. Κατά τον ερευνητή, παρατακτικά σύνθετα (sic), όπως το *çiril-çiplak* 'ολόγυμνος', με την ίδια σημασία σε κάθε συστατικό τους, εμφανίζουν κοινή δομή με τη μερική + προκαθορισμένη επανάληψη στο (8). Το παράδειγμα (9) δείχνει πως ο ίδιος θεωρεί το *çiril-çiplak* παράγωγο της υποκείμενης δομής **çiril çiril -ak*, όπου το **çiril* σημαίνει 'γυμνός' και το επίθημα *-ak* είναι το παραγωγικό επίθημα:

(9)

Βάση	Παρατακτικό σύνθετο
* <i>çiril-ak</i>	* <i>çiril çiril-ak</i>
* <i>çiril-ák</i>	* <i>çiril-çiril-ak</i> κανόνας τονισμού
* <i>çiril-ák</i>	* <i>çiril-çiril-ak</i> ανομοίωση /p/ > /t/
<i>çirílak</i>	<i>çiril çiplak</i> συγκοπή

Το δεύτερο επιχείρημά του είναι η μετακίνηση του τόνου (βλ. (6)–(7)). Κατά τον Kim, ως προς τη θέση του τόνου, τα αναδιπλασιασμένα σύνθετα (ελαττωμένα, (10α) και μη (10β)), συμπεριφέρονται με τρόπο παρόμοιο με τα απλά ονοματικά (10γ): και στα τρία, ο κύριος τόνος βρίσκεται στο *a'* συστατικό και σε περίπτωση που το *a'* συστατικό είναι πολυσυλλαβικό, στη λήγουσά του:

(10)

α. παρατακτικό σύνθετο (ελαττωμένο)
sáp-sari ‘κατακίτρινος’

β. παρατακτικό σύνθετο (μη ελαττωμένο)
çiril çiplak

γ. ονοματικό σύνθετο
tahtá kafa
 ξύλος κεφάλι
 ‘ηλίθιος’

Εντούτοις, όπως αναφέρει ο Wälchli (2005: 166), αν και υπάρχει σχέση ανάμεσα στον ολικό αναδιπλασιασμό και το παρατακτικό σύνθετο, το να συνδεθεί η μερική εκδοχή της διαδικασίας με τα παρατακτικά, μπορεί να είναι λανθασμένο. Διαγλωσσικά, η ολική επανάληψη είναι συχνό φαινόμενο, αντίθετα με τη μερική, που είναι σχετικά σπάνια. Ξεκινώντας με αυτή την παρατήρηση, υποστηρίζουμε ότι τα επιχειρήματα του Kim (2003) δεν μπορούν να διατηρηθούν για τους εξής λόγους:

Πρώτον, η υποστήριξη του (2003) ότι το *a'* συστατικό ελαττώνεται σε μία βάση της μορφής (Σ)ΦΣ είναι αβάσιμη, διότι, όπως είδαμε στα (4)/(7), είναι μόνο το αρχικό Φ που αναδιπλασιάζεται. Πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοια ελάττωση σε συλλαβή (Σ)ΦΣ, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ούτε από το σχηματισμό των υποκοριστικών (σε αντίθεση με Steriade 1988). Στα τουρκικά, τα υποκοριστικά των κύριων ονομάτων σχηματίζονται με την ελάττωση της βάσης σε σχεδιάτυπο (Σ)Φ.ΣΦ:

(11)

Σχεδιασμός υποκοριστικών των κύριων ονομάτων με (Σ)Φ.ΣΦ

A.po < *Ap.dul.lah*

İ.bo < *İb.ra.:him*

Me.to < *Me.tin*

Δεύτερον, η θέση του τόνου στο μερικό αναδιπλασιασμό δεν μπορεί να αποτελεί ακλόνητο επιχειρήμα για την αιτιολόγηση της YOMA. Σε αντίθεση με το επιχειρήμα του Kim (2003) ότι ο τόνος βρίσκεται σχεδόν πάντα στη λήγουσα της βάσης στα τουρκικά, υπάρχουν αρκετά επιθήματα, που φέρουν τον τόνο στη συλλαβή που προηγείται αυτών (π.χ. ρηματική άρνηση, ερωτηματικό μόριο, συγκεκριμένα παραγωγικά επιθήματα κλπ.: βλ. Sezer 1981). Προς αυτή την κατεύθυνση, συναντάμε δύο πάντοτε τονισμένα προθήματα:

(12)

<i>ná- müsait</i>	<i>bí- haber</i>
μη- διαθέσιμος	α- πληροφορήτος

Τρίτον, το παράδειγμα του Kim, που έχει παρουσιαστεί στο (9) και στο οποίο ο μελετητής αναφέρει ότι το *çiril-çiplak* σχηματίζεται από το **çiril çiril-ak*, είναι παραπλανητικό. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα και τα δύο συστατικά του λεγομένου παρατακτικού συνθέτου έχουν τη διαδοχή του συμπλέγματος {-i/} στο τέλος. Ένα άλλο παράδειγμα που θα μπορούσε να βοηθήσει τον Kim (από τα δύο που στην

πραγματικότητα υπάρχουν, κατά τη γνώμη μας), είναι το *siril-siklam* ‘μουςκεμένος’, με συστατικά το **siril* και το **siklam*, που μπορεί να συσχετιστεί με τη λέξη *islak* ‘βρεγμένος’. Συγκρίνοντας το **ziril* (9) με το **siril*, υποστηρίζουμε ότι το *-Il* μπορεί να είναι ένα ξεχωριστό επίθημα. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούμε ότι το *-Il* και το *-Ir*, το οποίο σχηματίζει επίθετα/επιρρήματα από ονοματοποιητικά, είναι αλλόμορφα του ίδιου επιθήματος:

(13)

<i>zir-ir</i>	< <i>zir</i> ‘ο ήχος της βροχής’
<i>tak-ir</i>	< <i>tak</i> ‘ο ήχος του χτυπήματος στο ξύλο’, αλλά
<i>sar-il</i>	< <i>sar</i> ‘ο ήχος του νερού’
<i>hor-ul</i>	< <i>hor</i> ‘ο ήχος του ρόγγου’

Όπως βλέπουμε στα παραδείγματα στο (13), το *-Il* επιθηματοποιείται στις βάσεις που τελειώνουν σε /r/. Υποστηρίζουμε ότι το **ziril* στο *zirilziriplak* και το **siril* στο *sirilsiklam* είναι τέτοιου είδους επιρρήματα, που σχηματίζονται από ονοματοποιητικά, δεν είναι ταυτόσημα και δεν διαθέτουν λεξική σχέση με το β’ συστατικό των αντίστοιχων παρατακτικών συνθέτων.

Παρά την άγνοια του προβλήματος που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, η ανάλυση του Kim δεν θα ήταν δυνατό να διατηρηθεί, καθώς στο παράδειγμα *sirilsiklam* ο λόγος ανομοίωσης του /k/ σε /r/, σε ένα υποθετικό παρατακτικό σύνθετο **sikil sikil-am*, δεν θα ήταν ξεκάθαρος. Τέτοια ανομοίωση δεν παρατηρείται πουθενά αλλού στη γραμματική της τουρκικής. Αξίζει ακόμα να σημειωθεί, ότι στην περίπτωση των βάσεων που εμφανίζουν /k/ στο τέλος, το αναδιπλασιαστικό Σ είναι πάντα /m/ και όχι /r/ (βλ. Keleşir 2000: 17, παράρτ.):

(14) *dik* ‘όρθιος’ > *dimdik* ‘εντελώς όρθιος’, #*dirdik*

Για το λόγο αυτό, δεν είναι σαφές γιατί η ανομοίωση του πρώτου /k/ στο **sikil sikil-am* δεν πραγματοποιείται προς το /m/, δηλ. #*similsiklam*, αλλά προς το /r/, δηλ. *sirilsiklam*.

Τέταρτον, απορρίπτουμε το επιχείρημα του Kim, ότι η επιλογή του επαναλαμβανόμενου Σ από το σύνολο {p, m, s} είναι αυθαίρετη. Σύμφωνα με τον ίδιο, στο *sapsari* ‘κατακίτρινος’, για παράδειγμα, το αναδιπλασιαστικό /p/ είναι προκαθορισμένο (δηλ. υποκατηγοριοποιημένο) για το λέξημα *sari* ‘κίτρινος’. Για το ίδιο επιχείρημα, βλ. επίσης, Foster (1969), Yavas (1980) και Vaux (1998). Σε αντίθεση με την άποψη των Kim (2003), Yavas (1980) και Vaux (1998), οι πρόσφατες έρευνες (μεταξύ άλλων, Demircan 1987, Wedel 1999, Keleşir 2000) αποκάλυψαν ότι οι ακόλουθοι περιορισμοί είναι ενεργοί κατά την επιλογή ενός συγκεκριμένου Σ:

(15)

(α) το αναδιπλασιαστικό Σ από το σύνολο {p, m, s} δε μπορεί να είναι ίδιο με το αρχικό Σ της βάσης: π.χ. *pembe* ‘ροζ’, #*pep-pembe* vs. *pes-pembe* ‘σκούρο ροζ’ ενώ /p/ ∈ {p, s, m}.

(β) το αναδιπλασιαστικό Σ δεν μπορεί να είναι ίδιο με το δεύτερο Σ της βάσης: π.χ. *pembe* ‘ροζ’, #*pem-pembe* vs. *pes-pembe* ‘σκούρο ροζ’ ενώ /m/ ∈ {p, s, m}.

(γ) Τα φωνητικά χαρακτηριστικά του αναδιπλασιαστικού Σ [±χελικό, ±κορωνιδικό, ±αντηχητικό, ±εξακολουθητικό] δεν μπορούν να είναι κοινά με αυτά του δεύτερου Σ

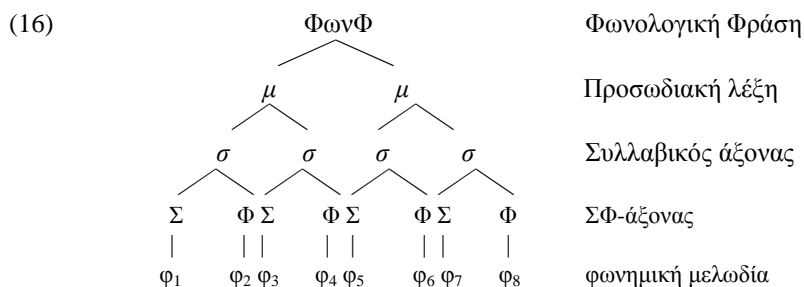
της βάσης: π.χ. στο *pes-pembe* ‘σκούρο ροζ’, το Σ /s/ που επαναλαμβάνεται, είναι [+κορωνιδικό, +εξακολουθητικό] ενώ το /m/ είναι [+χειλικό, +αντηχητικό].

Οι περιορισμοί στο (15) είναι αρκετά ισχυροί, ώστε να υποστηριχθεί ότι το κάθε αναδιπλασιαστικό Σ είναι υποκατηγοριοποιημένο για κάθε λέξημα (ή αντίστροφα).

Συμπερασματικά, υποστηρίζουμε ότι η YOMA δεν ισχύει για τα τουρκικά δεδομένα. Στην επόμενη υπο-ενότητα, θα προτείνουμε μία ανάλυση των ίδιων δεδομένων στο πλαίσιο της ΥΑΣ (Marantz 1982). Μία λεπτομερής επισκόπηση των δεδομένων θα δείξει ότι η ανάλυσή μας αιτιολογεί ορισμένα φαινόμενα που δεν μπορούν να εξηγηθούν με την YOMA.

2.3 Το τουρκικό πρόσφυμα του αναδιπλασιασμού

Ακολουθώντας τον Marantz (1982), υποστηρίζουμε ότι το φαινόμενο ανήκει στην παραγωγική μορφολογία και εφόσον το παραγωγικό σύστημα της τουρκικής βασίζεται στην προσφύματοποίηση, το αναδιπλασιάζον —με ελάχιστη υπερβολή— δεν είναι τίποτα άλλο πέρα από ένα πρόσφυμα (από εδώ στο εξής, ANΔ). Ωστόσο, αυτό που ξεχωρίζει το ANΔ από τα υπόλοιπα παραγωγικά (αλλά και τα κλιτικά) προσφύματα, είναι ότι το ANΔ είναι προσωδιακά αόριστο⁴, δηλαδή, πρόκειται για ένα (προσωδιακά) σχεδιοτυπικό πρόσφυμα. Αυτό το σχεδιοτυπικό πρόσφυμα αποτελείται από μία ακολουθία υποδοχών με καθορισμένη συλλαβικότητα, δηλ. από τα Σ και Φ. Το ANΔ, που είναι προσωδιακά αόριστο, συνοδεύεται από την αντιγραφή της προσωδιακής τιμής (μίας ακολουθίας) των τεμαχίων στη βάση και τη συσχετίσή τους με το ANΔ. Σε αυτή την προσέγγιση, οι Σ-Φ σκελετοί είναι συνδεδεμένοι στη μελωδία σε ξεχωριστούς άξονες (βλ. McCarthy 1979· 1981):

(Blevins 1995: 100 (απλοποιημένο))

⁴ Μπορεί να γίνει συσχέτιση με την ενεργή στα σύνορα μορφημάτων φωνηεντική αρμονία, η οποία συνιστά χαρακτηριστικό πολλών γλωσσών· για παράδειγμα, στα τουρκικά, τα φωνήεντα των επιθημάτων (με ελάχιστες εξαιρέσεις) μπορεί να εμφανιστούν ή ως [u, i, u, y], ανάλογα με τα χαρακτηριστικά [±πρόσθιο, ±τρογγυλό] του προηγούμενου φωνήεντος, ή ως [a, e] ανάλογα με το [±πρόσθιο] χαρακτηριστικό του προηγούμενου φωνήεντος. Το γεγονός αυτό, δείχνει ότι τα προσωδιακά χαρακτηριστικά των φωνηέντων των επιθημάτων της τουρκικής είναι υποπροσδιορισμένα. Στην περίπτωση του μερικού αναδιπλασιασμού, υποστηρίζουμε ότι τα προσωδιακά χαρακτηριστικά όλων των φωνημάτων δεν είναι υποπροσδιορισμένα, αλλά εντελώς αόριστα.

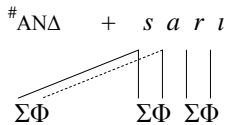
Υποθέτουμε ότι στα τουρκικά, το ANΔ αποτελείται από ένα ΣΦ σκελετικό πρόθημα, πάνω στο οποίο αντιγράφεται ολόκληρη η φωνημική μελωδία της βάσης. Αυτό σημαίνει ότι η αντιγραφή γίνεται στον άξονα ΣΦ. Το (17) δείχνει τη παραγωγή του *sapsari* ‘κατακίτρινος’ από το *sari* ‘κίτρινος’ (προσωρινά το επαναλαμβανόμενο Σ /p/ αγνοείται):

(17)

$$\begin{array}{rcccl} \text{ANΔ} & + & s & a & r & i & & s & a & r & i \\ & & | & | & | & | & & | & | & | & | \\ \Sigma \Phi & + & [\Sigma \Phi & \Sigma \Phi] & & & > & \Sigma \Phi & + & \Sigma \Phi & \Sigma \Phi & = *sa-sari \end{array}$$

Πρέπει να σημειωθεί, ότι η αντιγραφή ολόκληρης της φωνημικής μελωδίας της βάσης είναι απαραίτητη. Η συσχέτιση της μελωδίας των σχετικών φωνημάτων αποκλειστικά, όπως στο παράδειγμα (18), θα αποτελούσε παραβίαση του βασικού κανόνα της Αυτοτεμαχιακής Φωνολογίας (19):

(18)

(19)

Συνδετικές γραμμές δεν μπορούν να προσπερνάνε η μία την άλλη.

(Goldsmith 1976: 27 [=24 (2)])

Ακολουθώντας ξανά τον Marantz (1982: 446–447, 1987), υποθέτουμε ότι υπάρχουν τρεις περιορισμοί που ρυθμίζουν τη σύνδεση των φωνημικών μελωδιών με τον σκελετό ΣΦ:

Περιορισμός Α': Οι δεσμίδες που περιέχουν το χαρακτηριστικό [-συλλαβικό] μπορεί να συνδεθούν μόνο με τις υποδοχές Σ στο σκελετό και οι δεσμίδες που περιέχουν το χαρακτηριστικό [+συλλαβικό], μπορούν να συνδεθούν μόνο με τις υποδοχές Φ στον σκελετό.

Περιορισμός Β': Έπειτα από την ένα προς ένα σύνδεση των φωνημάτων με τις υποδοχές Σ-Φ, τα υπόλοιπα φωνήματα ή οι υποδοχές Σ-Φ αφαιρούνται. Δεν υπάρχει πολλαπλή σύνδεση των φωνημάτων με τις υποδοχές Σ-Φ ή των υποδοχών Σ-Φ με τα φωνήματα.

Περιορισμός Γ' (Δ' του Marantz): (i) η σύνδεση της φωνημικής μελωδίας με το σκελετικό πρόσφυμα ξεκινάει είτε από το πιο αριστερό φώνημα που συνδέεται με το πιο αριστερό Σ/Φ στο σκελετό και προχωράει από τα αριστερά προς τα δεξιά, είτε από το δεξιότερο φώνημα που συνδέεται με το δεξιότερο Σ/Φ στο σκελετό και προχωράει από τα δεξιά προς τα αριστερά, (ii) η σύνδεση της φωνημικής μελωδίας με το σκελετικό πρόσφυμα εξαρτάται από τα φωνήματα, δηλαδή, για κάθε φώνημα με το οποίο συνδέεται, η διαδικασία σύνδεσης ανιχνεύει το σκελετό για να βρει μία κατάλληλη για το φώνημα υποδοχή Σ/Φ.

Με άλλα λόγια, ο περιορισμός Α' εξασφαλίζει τη σύνδεση των [+συλλαβικό] φωνημάτων με τις υποδοχές Φ και των [-συλλαβικό] φωνημάτων με τις υποδοχές Σ στο σκελετό (βλ. (17)).

Ο περιορισμός Β' εξασφαλίζει την ένα προς ένα σύνδεση των φωνημάτων με τις υποδοχές Σ/Φ στο σκελετό. Ο συγκεκριμένος περιορισμός επιβεβαιώνεται από μία ομάδα αναδιπλασιαζόντων, στις βάσεις των οποίων το πρώτο Φ είναι [+μακρό]. Δηλαδή, ανεξάρτητα από το χαρακτηριστικό [±μακρό] του πρώτου Φ της βάσης, το Φ στο ANΔ είναι πάντα [-μακρό]:

(20)

la:civert 'βαθυγάλαζος' > *lap-la:civert* 'εντελώς βαθυγάλαζος'
ma:vi 'μπλε' > *mas-ma:vi* 'μπλε σκούρος'
a:rif 'σοφός' > *ap-a:rif* 'πολύ σοφός'

Συμφωνώντας με τη γενική υπόθεση της γραμμικής φωνολογίας, ότι τα φωνήματα με το χαρακτηριστικό [+μακρό] συσχετίζονται με δύο κόμβους Φ (ή Σ) (μεταξύ άλλων, Ingria 1980, Clements & Keyser 1983), το γιατί στα παραδείγματα στο (20) όταν τα πρώτα Φ των βάσεων είναι [+μακρό], το Φ στο ANΔ είναι [-μακρό], ερμηνεύεται ως εξής: δεν υπάρχουν αρκετές υποδοχές Φ στο ANΔ, με τις οποίες οι δύο κόμβοι του Φ με το χαρακτηριστικό [+μακρό] μπορούν να συνδεθούν.

Τέλος, ο περιορισμός Γ' καθορίζει την κατεύθυνση της σύνδεσης, όπως επίσης εάν το ANΔ είναι πρόθημα ή επίθημα.

2.4 Το πρόβλημα με το προκαθορισμένο τεμάχιο

Η ανάλυση που έχουμε προτείνει στην υπο-ενότητα 2.3, εξηγεί την ταυτόσημη φωνημική μελωδία ανάμεσα στο αναδιπλασιάζον και τη βάση. Εντούτοις, αυτή η ανάλυση δεν εξετάζει το Σ {p, m, s}, που επαναλαμβάνεται και συνοδεύει το ANΔ.

Για ανάλογες περιπτώσεις μερικού αναδιπλασιασμού, με προκαθορισμένα τεμάχια στο ANΔ, ο Marantz (1982: 446–447) προτείνει τον εξής περιορισμό (περιορισμό Γ' του Marantz):

Περιορισμός Δ': Οι υποδοχές στο σκελετό Σ-Φ μπορεί να είναι προσυνδεδεμένες με προκαθορισμένα χαρακτηριστικά. Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά υπερσχύουν αυτών των φωνημάτων που πρόκειται να συνδεθούν στις υποδοχές.

Ο περιορισμός Δ' προτάθηκε αρχικά για να ερμηνεύσει την προκαθορισμένη (δηλ. με προκαθορισμένα τεμάχια) επανάληψη. Η ονοματοποίηση στη Γιορούμπα (21), όπου το αρχικό Σ (ή το σύμπλεγμα ΣΣ) επαναλαμβάνεται και συνοδεύεται με το προκαθορισμένο [i], εξηγείται εύκολα με τον περιορισμό Δ' (22):

(21)

gbí-gbóná 'ζεστασιά' *gbóná* 'είμαι ζεστός'
dí-dára 'καλοσύνη' *dára* 'είμαι καλός'
 (Γιορούμπα, Aldere κ.ά. 1999: 328[=1])

(22)

ANΔ + *gbóná*
 | | | |
 (Σ)ΣΦ [ΣΣΦΣΦ] = *gbí-gbóná*, #*gbó-gbóná*
 |
 i

Παρόλο που ο περιορισμός Δ' εξηγεί τη διαδικασία της ονοματοποίησης με προκαθορισμένο [i] στη Γιορούμπα (και τις παρόμοιες περιπτώσεις σε άλλες γλώσσες, βλ. Marantz 1982), ο ίδιος περιορισμός δε μπορεί να ερμηνεύσει τα τουρκικά δεδομένα. Αν και έχει κατηγοριοποιηθεί ως επανάληψη με προκαθορισμένο τεμάχιο (βλ. Vaux 1998), στα τουρκικά δεν συναντάμε σχηματισμό *μόνο* με ένα προκαθορισμένο τεμάχιο, αλλά με τρία διαφορετικά αναδιπλασιαστικά Σ, δηλ. /p, m, s/.⁵ Το λογικό ερώτημα που προκύπτει είναι: 'ποιο από τα τρία θα ήταν προκαθορισμένο και συνδεδεμένο στην τελική υποδοχή ενός υποθετικού (Σ)ΦΣ σκελετικού προθήματος;'

Μία πιθανή απάντηση που θα μπορούσε κανείς να δώσει στην ερώτηση αυτή, είναι ότι δεν υπάρχει μόνο ένα (Σ)ΦΣ σκελετικό πρόθημα, αλλά τρία και ότι το τελικό Σ του καθενός είναι συνδεδεμένο με ένα Σ από το σύνολο {p, m, s}. Αυτό, ωστόσο, δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα, καθώς υπό τη συγκεκριμένη οπτική, το πώς επιλέγεται το κάθε πρόθημα από τα λεξήματα μπορεί να εξηγηθεί μόνο υποστηρίζοντας πως το κάθε πρόθημα είναι υποκατηγοριοποιημένο για κάθε λέξημα στο λεξικό (βλ. Steriade 1988, Kim 2003, Foster 1969, Yavas 1980 και Vaux 1998). Στο (15) και στην ανάλυση που το ακολουθεί, έχουμε ήδη παρουσιάσει ότι μία τέτοια προσέγγιση (υποκατηγοριοποίησης) είναι λανθασμένη.

Εναλλακτικά, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα ANΔ με τα στοιχεία από το σύνολο {p, m, s} είναι αλλόμορφα και ότι η αλλομορφία αυτή εξαρτάται από τη φωνημική μελωδία της βάσης, ως αποτέλεσμα της εξάρτησής της στον κατάλογο προσφωμάτων της τουρκικής από το φωνημικό περιβάλλον. Ωστόσο, όπως είδαμε στο (15β), όχι μόνο το άμεσο περιβάλλον (δηλαδή το Σ₁ της βάσης) αλλά και το Σ₂ παίζει σημαντικό ρόλο στη επιλογή του επαναλαμβανόμενου Σ: το Σ δεν μπορεί να είναι το ίδιο με το Σ₂ της βάσης. Στη βιβλιογραφία δεν υπάρχει συμφωνία ως προς το αν η ανομοίωση μεγάλης απόστασης (long-distance dissimilation) είναι μέρος της γραμματικής -ειδικά της γραμματικής της τουρκικής- και αν το φαινόμενο αυτό εξαρτάται από αρθρωτικούς περιορισμούς, περιορισμούς επεξεργασίας ή την αντίληψη (βλ. Hall 2009).

Ως εκ τούτου, προτείνουμε ότι το Σ που αναδιπλασιάζεται αποτελεί ξεχωριστό πρόσφωμα (ή πιο συγκεκριμένα, πρόθημα). Είναι η εμφάνιση του προθήματος και του ANΔ μαζί που μαρκάρουν την εμφατικότητα. Το επαναλαμβανόμενο Σ, ωστόσο, μαρκάρει και τη διαδικασία. Υπό την έννοια αυτή, είναι ο δείκτης αναδιπλασιασμού (ΔΑ) της δόμησης (κατά τον Hockett 1954), όπως το /schm/ στα αγγλικά (23) ή το /m/ στα χάλχα μογγολικά (24):

(23)

a fancy schm-ancy restaurant 'ένα πολύ κομψό εστιατόριο'
ένα κομψό ΔΑ-ANΔ εστιατόριο

(24)

talx m-alx 'ψωμί και όλα τα σχετικά'
ψωμί ΔΑ-ANΔ

(Χάλχα Μογγολικά, Svantesson 1997: 134 [=6])

⁵ Γι' αυτό το λόγο, προτείνουμε για τα τουρκικά δεδομένα τον όρο *μερικός αναδιπλασιασμός με οιονει προκαθορισμένο τεμάχιο* (reduplication with quasi-fixed segmentism).

Ο εν λόγω δείκτης είναι σημασιακά κενός· μαρκάρει μόνο τη διαδικασία. Τέτοια σημασιακά κενά στοιχεία έχουν παρατηρηθεί και σε άλλες γλώσσες κατά την πορεία σχηματισμού λέξεων, ειδικά των συνθέτων, π.χ.:

(25) κουκλ-ό-σπιτ-ο

Σύμφωνα με τη Ralli/Ράλλη (2007· 2008· 2009· 2013), το πρώτο -ο-, που εμφανίζεται ανάμεσα στα δύο θέματα, στο σχηματισμό στο (25) είναι ένα σημασιακά κενό στοιχείο, δηλ. *δείκτης σύνθεσης* και μαρκάρει μόνο τη διαδικασία σύνθεσης. Υποστηρίζουμε ότι μπορεί το Σ (ΔΑ), το οποίο συνοδεύει το ΑΝΔ, να θεωρηθεί τεχνικά παρόμοιο με αυτό τον δείκτη σύνθεσης.⁶

Προτείνουμε, επίσης, ότι αυτό το Σ παρουσιάζει αλλομορφία ανάμεσα στα /p/, /m/ και /s/ και ότι το υποκείμενο μόρφημα είναι το {P}. Υπάρχουν δύο λόγοι γι' αυτή την επιλογή· πρώτον, το {p} είναι ο τύπος του λοιπού περιβάλλοντος, δηλ. έχει τη μεγαλύτερη συχνότητα ανάμεσα στα τρία, και, δεύτερον, σε όλα τα δείγματα που υπάρχουν στα παλιότερα τουρκικά κείμενα (7^ο-8^ο αι.), είναι πάντα /p/, Erdal 1991: ενότ. 2.23· 2004:151.

(26)

kap-kara 'κατάμαυρος' (και άλλα ονόματα χρωμάτων),
tür-tüz 'εντελώς ισόπεδος' (και άλλα γεωμετρικά επίθετα),
ap-arig 'πεντακάθαρος',
är-äsän 'πολύ υγιεινός'
tür-tütü 'αδιαλείπτως'

(Erdal 2004:151)

Αξίζει να σημειωθεί, ότι τα δείγματα με τα /s/ και το /m/ εμφανίζονται πρώτα στην ογουζική τουρκική (10^ο-11^ο αι., Mahmud al-Kashgari 11^ο αι.).⁷

(27)

süm-süçig 'πολύ γλυκός'
täs-tägirmi 'εντελώς στρογγυλός' βλ. επίσης,
tär-tägirmi 'εντελώς στρογγυλός'

(Erdal 1991:65-66)

Υποθέτουμε, επίσης, ότι η αλλομορφία δεν ρυθμίζεται μόνο από τη φωνημική μελωδία της βάσης. Με άλλα λόγια, δεν είναι μόνο οι περιορισμοί στο (15) που καθορίζουν αν το επαναλαμβανόμενο Σ θα εμφανιστεί ως /p/, /m/ ή /s/, αλλά και το γεγονός ότι βρίσκονται σε συνεργασία με το Λεξικό όταν το καθορίζουν. Στη συνέχεια, θα αναλύσουμε το επιχείρημα αυτό.

⁶ Πρέπει να σημειωθεί ότι η προτεινόμενη αναλογία ανάμεσα στο αναδιπλασιαστικό Σ της τουρκικής και τον δείκτη σύνθεσης της ελληνικής δεν είναι ακριβώς σωστή. Σύμφωνα με τη Ralli/Ράλλη, ο δείκτης «δεν έχει προσφυματικό χαρακτήρα, και δεν πρέπει να του αποδοθούν παραγωγικά (ή κλιτικά/μορφο-συντακτικά) χαρακτηριστικά. Είναι μόνο ένα μορφολογικό στοιχείο που στερείται σημασίας και μαρκάρει τη διαδικασία σχηματισμού συνθέτων.» (μετάφραση: MB&MJ, Ralli 2009: 455). Στην ανάλυσή μας, θεωρούμε ότι το Σ, αν και είναι σημασιακά κενό, έχει προσφυματικό χαρακτήρα για λόγους που θα παρουσιάσουμε παρακάτω.

⁷ Στα ίδια κείμενα, δεν εμφανίζονται δείγματα με το /t/, κάτι το οποίο σημαίνει ότι τα δείγματα αυτά είναι πιο πρόσφατα.

Οι Kılıç & Bozşahin (2013) υποστηρίζουν ότι οι περιορισμοί που διατυπώνονται ως γραμμικοί φωνολογικοί κανόνες (όπως στο (15)), πρέπει να θεωρηθούν όχι ως αποτελεσματικοί περιορισμοί, αλλά ως κανόνες που δηλώνουν γενικές τάσεις. Στο αποτέλεσμα του πειράματός τους, κατά το οποίο ζήτησαν από τους πληροφορητές να σχηματίσουν αναδιπλασιάζουσες λέξεις από λεξιπλασίες ή μη-επιθήματα, αποκάλυψαν ότι στα περιβάλλοντα όπου, κατά το (15), έπρεπε να εμφανιστεί π.χ. μόνο το /p/, οι πληροφορητές χρησιμοποιούν και τα υπόλοιπα Σ, δηλ. το /s/ και το /m/, π.χ. *mammasal* (παραβίαση του 15α), *firfirin*, *masmasal* (παραβίαση του 15β) κλπ. Το συμπέρασμα της μελέτης τους είναι ότι η επιλογή συγκεκριμένου Σ, εκτός από τις τάσεις-περιορισμούς στο (15), εξαρτάται και από τη γνώση της (στατιστικής εμφάνισης της) συνύπαρξης τους και την αντίστοιχη γνώση εμφάνισης των τελικών τεμαχίων των βάσεων. Λαμβάνοντας υπόψη τη στατιστική εμφάνιση των συνυπάρξεων των Σ στη γλώσσα, ο ομιλητής έχει τη τάση να ανομοιώνει το επαναλαμβανόμενο Σ από τα Σ της βάσης, έτσι ώστε ο συνδυασμός ANΔ+ Σ (ΔΑ) να μη μοιάζει (ή να μοιάζει όσο το δυνατόν λιγότερο) με κάποια υφιστάμενη βάση.

Συμφωνώντας με τα συμπεράσματα των Kılıç & Bozşahin (2013), υποστηρίζουμε ότι ο συνδυασμός ANΔ+ΔΑ, που έχει συχνή αναπαράσταση, οδηγεί τον ομιλητή στο να το θεωρεί όχι ως πρόθημα + πρόθημα, αλλά ως μία ολόκληρη βάση. Όπως έχει υποστηριχθεί στη βιβλιογραφία (Ohala 1981· 1993, Myers 1997), σε αρκετές περιπτώσεις, η υπερδιόρθωση είναι ακριβώς ο λόγος που προκαλεί ανομοίωση. Η εν λόγω περίπτωση του αναδιπλασιαστικού Σ μπορεί να έχει τέτοιο κίνητρο. Σημειωτέον είναι το ότι δεν προκύπτει ανάλογο πρόβλημα στην περίπτωση της επανάληψης με βάσεις που έχουν αρχικό Φ: σε τέτοιες περιπτώσεις, το Σ είναι πάντα το /p/. Αφού το αναδιπλασιάζον είναι μόνο το αρχικό Φ, είναι πολύ πιθανό ότι ο ακροατής δεν λαμβάνει αρκετό υλικό εισόδου, ώστε να αντιληφθεί τον σύνδεσμο ANΔ+ΔΑ ως ξεχωριστή βάση. Αν το Σ ανομοιωθεί, όπως στην περίπτωση των βάσεων με αρχικό Σ, η πιθανότητα για το ANΔ+ΔΑ να γίνει αντιληπτό ως ξεχωριστή βάση μπορεί να αυξηθεί. Μια τέτοια ανάλυση του επαναλαμβανόμενου Σ, αποκαλύπτει ότι η μορφή του συγκαθορίζεται από τη φωνολογία, τη μορφολογία, αλλά και το λεξικό.⁸

Επειτα από την καθιέρωση μίας ορθής ανάλυσης του μερικού αναδιπλασιασμού στα τουρκικά, στην επόμενη ενότητα θα εξετάσουμε δεδομένα της καππαδοκικής και θα συζητήσουμε ότι, η ανάλυση που προτείνουμε πιο πάνω για τα τουρκικά δε μπορεί να εφαρμοστεί στα συγκεκριμένα δεδομένα χωρίς κάποιες τροποποιήσεις. Οι επιπτώσεις των τροποποιήσεων για περιβάλλοντα γλωσσικής επαφής θα δοθούν συνοπτικά στην ενότητα 4.

3. Μερικός Αναδιπλασιασμός στα Καππαδοκικά

Εκτός από τη γραμματική του Αλεκτορίδη (1883), στις γραμματικές των καππαδοκικών διαλέκτων, δεν γίνεται λεπτομερής αναφορά στην ύπαρξη ή/και την παραγωγικότητα του φαινομένου. Ωστόσο, η σχετικά συχνή εμφάνιση των δειγμάτων στα γραπτά κείμενα συνεπάγεται την ορθή υποστήριξη ότι το φαινόμενο ήταν παραγωγικό στις

⁸ Ας σημειωθεί ότι η θεώρηση του Σ ως ξεχωριστό πρόσφυμα, μπορεί να εξηγήσει και το γιατί ο τόνος μετακινείται πάντα στο αναδιπλασιάζον. Στην υπο-ενότητα 2.2, αναφέραμε ότι υπάρχουν πολλά επιθήματα της τουρκικής, που φέρνουν τον τόνο στη συλλαβή που προηγείται. Το Σ, που κατά την ανάλυσή μας είναι ένα πρόσφυμα, μπορεί να ανήκει στην ίδια κατηγορία με αυτά τα προσφύματα.

καππαδοκικές διαλέκτους και ειδικότερα στις νοτιοκαππαδοκικές, πριν την ανταλλαγή. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι το φαινόμενο δεν εμφανίζεται παραγωγικά στην καππαδοκική που ομιλείται σήμερα στην Ελλάδα., δηλ. στα μιστιώτικα.

Συγκρίνοντας τα καππαδοκικά παραδείγματα στο (1)–(2)/(28)–(29), με τα αντίστοιχα παραδείγματα από τα τουρκικά δεδομένα (βλ. υπο-ενότητες 2.3, 2.4), μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι η διαδικασία δεν είναι κοινή για τα δύο γλωσσικά συστήματα:

(28)

Βάσεις με αρχικό σύμφωνο

<i>μάς-μαυρο</i>	‘κατάμαυρος’	< <i>μαύρο</i>
<i>λίπ-λιγο</i>	‘πολύ λίγος’	< <i>λίγο</i>
<i>κάπ-καλο</i>	‘πολύ καλός’	< <i>καλό</i>
<i>κέπ-κελες</i>	‘όμορφος’	< <i>κελές</i>
<i>μάν-μαναχο</i>	‘ολομόναχος’	< <i>μαναχό</i>
<i>πόμ-πολυ</i>	‘πάρα πολύς’	< <i>πολύ</i>

(29)

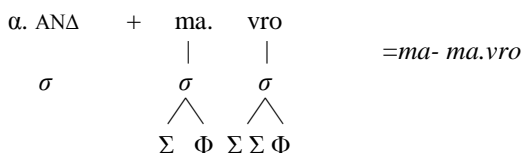
Βάσεις με αρχικό φωνήεν

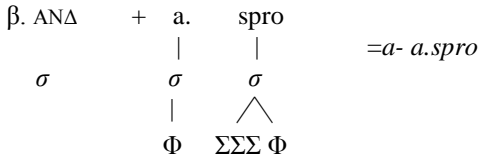
<i>άπ-ασπρο</i>	‘κάτασπρος’	< <i>άσπρο</i>
-----------------	-------------	----------------

Η πρώτη διαφορά ανάμεσα στον αναδιπλασιασμό στα τουρκικά και την εμφάνισή του στα καππαδοκικά, εντοπίζεται στα σύνολα των Σ που επαναλαμβάνονται· όταν το σύνολο στα τουρκικά περιέχει τα /p/, /m/ και /s/, το αντίστοιχο στα καππαδοκικά περιέχει /p/, /m/, /s/ και /n/, βλ. *μάνμαναχο*. Παρατηρώντας αυτό, ο Τζιτζιλής (υπό εκδ.) αναφέρει ότι πρόκειται για δύο διαφορετικά μοντέλα: ένα τουρκικό, στο οποίο έχουμε επανάληψη της πρώτης συλλαβής και ανάπτυξη ενός συνδετικού συμφώνου (/p/, /m/, /s/ κτλ.), π.χ. *μαύρο* > *μάσμανρο* και ένα ελληνικό, όπου συναντάμε επανάληψη της πρώτης συλλαβής και του αρκτικού συμφώνου της δεύτερης, π.χ. *μαναχό* > *μάνμαναχο* (βλ. επίσης Janse υπό έκδ.). Η δεύτερη διαφορά είναι ότι το αναδιπλασιαστικό Σ – αντίθετα με την περίπτωση της τουρκικής (βλ. 15β) – μπορεί να είναι ίδιο με το δεύτερο Σ του θέματος, π.χ. *μάν-μαναχο*.

Ακολουθώντας την παρατήρηση του Τζιτζιλή (υπ. έκδ), σύμφωνα με την οποία αυτό που εμφανίζεται ξανά είναι η πρώτη συλλαβή της βάσης, υποστηρίζουμε σε αυτή τη μελέτη ότι το ANΔ στα καππαδοκικά – αντίθετα με το ANΔ στα τουρκικά – δεν είναι ένας σκελετός ΣΦ, αλλά ένας συλλαβικός σκελετός, σ. Αυτός μπορεί να σχηματιστεί ως εξής:

(30)

Όπως γίνεται κατανοητό και από τα παραδείγματα στο (30), επειδή το ANA είναι συλλαβικός σκελετός σ , κάτι το οποίο σημαίνει πως το ANA στοχεύει στην πρώτη συλλαβή της βάσης, η εσωτερική δομή της συλλαβής, δηλ. ο αριθμός και/ή η σειρά των Φ και των Σ σε σχέση το ένα με το άλλο, δεν είναι καθορισμένοι. Είναι αξιοσημείωτο ότι αυτή η ανάλυση του ANA αποδεικνύει πως οι περιορισμοί Α', Β' και Γ' που δόθηκαν στην υπο-ενότητα 2.3, ισχύουν και για τα καππαδοκικά. Εξαιτίας αυτών των περιορισμών, αυτό που αναδιπλασιάζεται είναι *μόνο* η πρώτη συλλαβή της βάσης. Πρέπει επίσης ν' αναφερθεί, ότι η ανάλυση μας δε συμφωνεί απολύτως με την παρατήρηση του Τζιτζιλή, ο οποίος προβαίνει σε διαχωρισμό ανάμεσα σε δύο μοντέλα: στο πρώτο, το ANA είναι η πρώτη συλλαβή (π.χ. *mas-ma.vro*), ενώ στο δεύτερο, είναι η πρώτη συλλαβή + το πρώτο Σ (έμβαση;) της δεύτερης συλλαβής (π.χ. *man-ma.na.xo*). Κατά την ανάλυσή μας, η διαφορά αυτή πρέπει να αντανακλάται όχι στο ANA, αλλά στο Σ που επαναλαμβάνεται.

Σε γενικές γραμμές, αν αφαιρέσουμε προσωρινά το /n/, είναι σαφές ότι το αναδιπλασιαστικό Σ στα καππαδοκικά είναι σχεδόν παρόμοιο με αυτό της τουρκικής, βλ. π.χ. την επιλογή του /p/ στις βάσεις με αρχικό Φ . Εν όψει της ομοιότητας αυτής, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το Σ της καππαδοκικής αποτελεί ξεχωριστό πρόθημα, όπως το Σ της τουρκικής, το οποίο μαρκάρει τη δόμηση της διαδικασίας. Ωστόσο, οι παράγοντες που καθορίζουν τη μορφή του αναδιπλασιαστικού Σ , δηλ. αν είναι /p/, /s/, /m/ ή /n/, δεν μπορεί να είναι ίδιοι με αυτούς των τουρκικών. Υποστηρίζουμε ότι αν και το σύνολο {p, s, m} είναι δάνειο από τα τουρκικά μέσω εξαγωγής από τις τουρκικές αναδιπλασιάζουσες βάσεις, οι περιορισμοί που καθορίζουν τα συνδυαστικά τους χαρακτηριστικά διαφέρουν από αυτούς που είναι ενεργοί στα τουρκικά. Υποστηρίξαμε στην υπο-ενότητα 2.4, ότι η επιλογή του Σ στα τουρκικά είναι περισσότερο μορφολογική + φωνολογική, παρά αποκλειστικά φωνολογική (ή συν-φωνολογική). Η βασική ένδειξη για το επιχείρημα αυτό εντοπίζεται (α) στο γεγονός ότι το επαναλαμβανόμενου Σ στα καππαδοκικά μπορεί να εμφανιστεί ως το ίδιο με το δεύτερο Σ της βάσης. Επίσης, το να εφαρμοστεί μία ανάλυση της επιλογής του Σ , που να στηρίζεται στη γνώση του ομιλητή ως προς τη στατιστική της συνύπαρξης των Σ , αλλά και ως προς τη στατιστική εμφάνιση των τελικών τεμαχίων των βάσεων μίας συγκεκριμένης γλώσσας σε σχέση με μία άλλη γλώσσα με διαφορετική λεξική προμήθεια, είναι ήδη λανθασμένο.⁹

⁹ Πρέπει να σημειωθεί, ότι το επιχείρημα αυτό δεν είναι εντελώς σωστό. Σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες, π.χ. Matras (forthcoming), ο παραδοσιακός όρος της αλλαγής μέσω της γλωσσικής επαφής, βασίζεται στο 'δίγλωσσο ομιλητή' και όχι στις γλώσσες. Υπό την έννοια αυτή, δεν υπάρχει γλωσσική επαφή (sensu stricto). Αν υιοθετήσει κανείς τη συγκεκριμένη οπτική, τότε θα πρέπει να αποδεχτεί τελεολογικά και την άποψη ότι δεν υπάρχουν δύο νοητικά λεξικά στο γνωστικό σύστημα του δίγλωσσο ομιλητή, άλλα μόνο ένα, το οποίο περιέχει όλα τα λήμματα των δύο γλωσσών. Αν εφαρμοστεί η ανάλυση στην περίπτωση της επιλογής του αναδιπλασιαστικού Σ από τους Καππαδόκες ομιλητές, τότε μπορεί να υποστηριχθεί ότι η γνώση της στατιστικής εμφάνισης της συνύπαρξης των Σ και η γνώση της στατιστικής εμφάνισης των

Για το λόγο αυτό, υποστηρίζουμε στη συγκεκριμένη μελέτη ότι η επιλογή του αναδιπλασιαστικού Σ στα καππαδοκικά βασίζεται μόνο στα φωνολογικά (ατελή) σχήματα, τα οποία με τη σειρά τους βασίζονται στους περιορισμούς που αναλύονται στο (Γ'). Σε περιπτώσεις όπου οι συγκεκριμένοι περιορισμοί δε βοηθούσαν τον ομιλητή, θα εμφανίζονταν δύο πιθανές λύσεις:

(α) να βασιστεί στα συνδυαστικά χαρακτηριστικά του πιο κοντινού φωνήματος, όπως στο παράδειγμα *πόμ-πολυ*: Στα τουρκικά, οι επιβεβαιωμένοι τύποι με αρχικό [p] επιλέγουν πάντα το αναδιπλασιαστικό Σ [s] (αλλά βλ. επίσης υποσημείωση (3) παράδειγμα εξαίρεσης και ερμηνεία), π.χ. *pes-pembe* 'σκούρο ροζ' < *pembe* 'ροζ', *ras-parlak* 'ολόλαμπρος' < *parlak* 'λαμπερός' κλπ. Το καππαδοκικό παράδειγμα έχει το [m] ως επαναλαμβανόμενο Σ και όχι το [s]. Αυτή η διαφορά εξηγείται από το γεγονός ότι το [p] στα τουρκικά είναι δασυνόμενο, δηλ. [p^h]. Αν δούμε το Σ που εμφανίζεται στους επιβεβαιωμένους τύπους, συγκριτικά με το μη δασυνόμενο ομόλογο του [p^h], δηλ. το [b], παρατηρούμε ότι είναι πολύ συχνά το [m]: π.χ. *bom-boz* 'ολόαδειος' < *boz* 'αδειος', *bom-bok* 'ολόσκατος' < *bok* 'σκατά', *bem-beyaz* 'κάτασπρος' < *beyaz* 'άσπρος' κλπ. Άρα, όταν ο ομιλητής δημιουργούσε αναδιπλασιασμό στα καππαδοκικά από τις βάσεις με αρχικό [p], παρακολουθούσε το φωνολογικό σχήμα που είχε εξαγάγει από τις τουρκικές βάσεις με το αρχικό [b] και όχι αυτό με το αρχικό [p^h]. Αυτό μας το δείχνει και ένα ακόμα γεγονός: αντίθετα με τα τουρκικά, το Σ₂ της βάσης στα καππαδοκικά, φαίνεται ότι δεν διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επιλογή του Σ. Παρόλο που πολλές βάσεις στα τουρκικά με το αρχικό [b] επέλεγαν το [m] ως αναδιπλασιαστικό Σ, οι βάσεις με αρχικό [b] που έχουν [l] ως Σ₂ επέλεγαν πάντα το [s], π.χ. *bes-belli* 'ολοφάνερος' < *belli* 'φανερός', *bos-bol* < *bol* 'πολύ φαρδύς' κλπ. Ο περιορισμός αυτός δεν παρατηρείται στα καππαδοκικά, καθώς π.χ. το *πολύ* επιλέγει το Σ [m], δηλ. *πόμ-πολυ*, όπως ισχύει γενικά στα τουρκικά με τις βάσεις με το αρχικό [b] και όχι το Σ [s] που επαναλαμβάνεται, δηλ. [#]*πός-πολυ*, αντίθετα με τις τουρκικές βάσεις της σειράς Σ₁=[b], Σ₂=[l].¹⁰

(β) να δημιουργήσει το δικό του σχήμα, σε περιπτώσεις όπου υπάρχει η ανεπάρκεια της εισόδου από τα τουρκικά. Τη λύση αυτή τη βλέπουμε στην περίπτωση της αναδιπλασιάζουσας βάσης, *μαν-μαναχό*. Το Σ [n] δεν απαντάται στα τουρκικά και οι επιβεβαιωμένοι τύποι με αρχικό [m] πάντα επιλέγουν το Σ [s], ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά του Σ₂ της βάσης, π.χ. *mas-mavi* 'σκούρο μπλε' < *mavi* 'μπλε', *mes-merakli* 'πολύ περίεργος' < *merakli* 'περίεργος, παράξενος', *mas-makul* 'πολύ λογικός' < *makul* 'λογικός', κλπ. Άρα, είναι σαφές ότι το [n] δεν αποτελεί δάνειο από τα τουρκικά, αλλά αντίθετα δημιουργήθηκε στα καππαδοκικά. Πιστεύουμε ότι η

τελικών τεμαχίων των βάσεων της τουρκικής οδηγούν σε μια σχετικά αυτόματη επιλογή του Σ για τις καππαδοκικές βάσεις.

¹⁰ Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορεί να υποστηριχθεί η ύπαρξη άλλων περιορισμών στην επιλογή του αναδιπλασιαστικού Σ στα καππαδοκικά, οι οποίοι να βασίζονται μόνο στα χαρακτηριστικά του αρχικού Σ της βάσης, όπως υποστηρίχθηκε π.χ. από τον Vaux (1998) για την επανάληψη στις αρμένικες διαλέκτους. Σύμφωνα με τον Vaux (1998), τουλάχιστον στον αναδιπλασιασμό που είναι δανεισμένος από τα τουρκικά, γειτνιάζοντα τεμάχια δεν μπορούν να έχουν τον ίδιο τόπο άρθρωσης (Αρχή του Υποχρεωτικού Περιγράμματος (Obligatory Contour Principle)). Ωστόσο, όπως βλέπουμε και στο παράδειγμα *πομ-πολύ*, μια τέτοια αρχή δε μπορεί να εφαρμοστεί στα καππαδοκικά, βλ. στο *πομ-πολύ*, όπου και το [m] και το [p] είναι χειλικά.

καινοτομία αυτή πραγματοποιήθηκε, επειδή στα τουρκικά δεν υπάρχουν βάσεις της μορφής $\Sigma_1=/m/$, $\Sigma_2=/n/$, δηλαδή βάσεις που θα μπορούσαν να αποτελέσουν μοντέλα, τα συνδυαστικά χαρακτηριστικά των οποίων θα ήταν εξαγόμενα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, θεωρούμε ότι και το Σ δανείζεται από τη βάση.

Η τελευταία παρατήρηση σχετικά με την επανάληψη στα καππαδοκικά, είναι ότι αν και ο πρωτεύων τόνος μετακινείται στην αρχική συλλαβή, δηλ. στο ANΔ, η συλλαβή από την οποία μετακινείται ο τόνος τονίζεται με δευτερεύοντα τόνο. Η ένδειξη γι' αυτή την παρατήρηση βρίσκεται στο παράδειγμα *μάν-μαναχο* 'ολομόναχος'. Στο παράδειγμα, αν και ο πρωτεύων τόνος μετακινείται από τη λήγουσα της βάσης (βλ. *μαναχό*) στο ANΔ (όπως αντανακλάται και στην ορθογραφία του), παρά το γεγονός ότι υπάρχει ανύψωση του άτονου τελικού [ο] (Dawkins 1916: 64, §64), το παράδειγμα δεν εμφανίζεται ως *#μάν-μαναχου* [man-manaxu]. Αυτό μας δείχνει ότι εμφανίζεται ο δευτερεύων τόνος στη λήγουσα της επανάληψης (δηλ. **μάν-μαναχό*).¹¹

Συμπερασματικά, σε αυτή την ενότητα υποστηρίξαμε ότι: (α) το ANΔ στα καππαδοκικά μπορεί να είναι ένας σκελετός-πρόθημα σ , πάνω στο οποίο συσχετίζεται η φωνημική μελωδία που αναδιπλασιάζεται από τη βάση και (β) ότι το Σ που μπορεί να εμφανιστεί ως /p/, /m/, /s/ ή /n/ και μαρκάρει τη μορφολογική διαδικασία, επιλέγεται από τη βάση χρησιμοποιώντας αποκλειστικά φωνολογικούς περιορισμούς.

4. Συμπεράσματα

Τα βασικά σημεία των ενότητων 2 και 3 μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

(α) Στον μερικό αναδιπλασιασμό, ενώ στα τουρκικά αυτό που επαναλαμβάνεται μπορεί να είναι κάποιο τεμάχιο μικρότερο από τη συλλαβή, στα καππαδοκικά, τουλάχιστον βάσει των επιβεβαιωμένων δειγμάτων, είναι πάντα η πρώτη συλλαβή.

(β) Ο αναδιπλασιαστές-πρόσφυμα στα τουρκικά είναι ένας σκελετός-πρόσφυμα με μορφή ΣΦ, ενώ στα καππαδοκικά μπορεί να είναι ένας σκελετός-πρόσφυμα σε μορφή σ . Και στις δύο γλώσσες, η φωνημική μελωδία ολόκληρης της βάσης επαναλαμβάνεται και συσχετίζεται με το σκελετό-πρόσφυμα.

(γ) Το Σ , το οποίο μπορεί να εμφανιστεί ως /p/, /m/ και /s/ στα τουρκικά, δεν μπορεί να θεωρηθεί μόνο ως επένθεση. Η μορφή του καθορίζεται από τη στενή συνεργασία της μορφολογίας, του λεξικού και των φωνοτακτικών περιορισμών της τουρκικής. Από την άλλη μεριά, η μορφή του αναδιπλασιαστικού Σ στα καππαδοκικά, που μπορεί να εμφανιστεί ως /p/, /m/, /s/ και /n/, καθορίζεται μόνο με βάση το φωνολογικό περιβάλλον. Είναι ακριβώς η έλλειψη του περιβάλλοντος στα δεδομένα εισόδου, που δημιούργησε ένα συγκεκριμένο Σ στα καππαδοκικά, δηλ. το /n/.

Όπως δείχνουν οι διαφορές που αποτυπώνουν το πώς εφαρμόζουν οι δύο γλώσσες το ίδιο φαινόμενο, η καππαδοκική δεν έχει δανειστεί εξολοκλήρου το φαινόμενο από την τουρκική. Η περίπτωση αυτή επιβεβαιώνει το πρότυπο του Johanson (2002: 9), σύμφωνα με τον οποίο, ξένα στοιχεία – ειδικότερα τα δεσμευμένα μορφήματα – τα

¹¹ Προς επίρρωση της θέσης αυτής βλ. μεταξύ άλλων, Nespor (1999), Ράλλη/ Ralli (2007· 2010) και Δημελά (2010: 143), κατά τους οποίους ένα αυτόνομο λέξημα που συμμετέχει σε μία πολύπλοκη μορφολογική δομή ως 'θέμα' δεν φέρει τόνο. Το συμπέρασμα στο κείμενο μπορεί να ερμηνευθεί ως εξής: στα καππαδοκικά, δεν είναι τα θέματα που συμμετέχουν στις μορφολογικές διαδικασίες. Αυτό αντανακλάται και στην μειωμένη παραγωγικότητα των συνθέτων στα καππαδοκικά με βάση θέματα.

οποία δανείζεται μία γλώσσα, την εξυπηρετούν μόνο ως πρότυπα, ενώ το υλικό που δανείζεται (δηλ. κώδικας, code), δεν είναι ποτέ το ίδιο με αυτό που συναντάμε στην γλώσσα-δότη. Με βάση την άποψη αυτή, ο δανεισμός μορφολογικών στοιχείων είναι συνήθως επιλεκτικός. Στον επιλεκτικό δανεισμό (selective copying, Johanson 2002), μία γλώσσα δανείζεται από μία άλλη μόνο κάποια συγκεκριμένα δομικά χαρακτηριστικά (π.χ. μορφικά, συνδυαστικά, σημασιολογικά), ενός κώδικα. Στην περίπτωση του δανεισμού της διαδικασίας, είδαμε ότι ενώ επιφανειακά το φαινόμενο είναι κοινό και στα δύο γλωσσικά συστήματα, μία λεπτομερέστερη ανάλυση αποκαλύπτει αρκετές διαφορές μεταξύ τους, γεγονός το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η καππαδοκική δανείστηκε το φαινόμενο μόνο επιλεκτικά. Το συμπέρασμα της παρούσας μελέτης έχει δύο προβλέψεις: (α) πριν αποφασιστεί ποιο είναι το δάνειο στοιχείο, πρέπει όχι μόνο να κριθεί αν το ίδιο φαινόμενο εμφανίζεται (επιφανειακά) σε δύο γλώσσες επαφής, αλλά και να αναλυθούν επιπλέον όλα τα συνδυαστικά, σημασιολογικά και μορφικά χαρακτηριστικά του ίδιου φαινομένου, όπως εμφανίζεται και στις δύο γλώσσες και (β) ως λογικό αποτέλεσμα του (α), πριν αποφασιστεί αν μία γλώσσα έχει δανειστεί έναν συγκεκριμένο κανόνα μίας δεύτερης γλώσσας (βλ. Thomason forthcoming), θα πρέπει να προσδιοριστούν με ακρίβεια τα σύνορά του.

Ευχαριστίες

Η μελέτη αυτή πρωτοπαρουσιάστηκε στο 11^ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας (Ρόδος, 26^η-29^η Σεπτεμβρίου 2013) στη θεματική συνεδρία με τίτλο ‘Γλωσσική Επαφή υπό το πρίσμα της ελληνικής μορφολογικής ποικιλίας’ και αποτελεί μέρος μίας ευρύτερης έρευνας για το μερικό αναδιπλασιασμό στη Μικρά Ασία. Ευχαριστούμε θερμά τη διοργανώτρια της συνεδρίας αυτής, την καθ. Αγγελική Ράλλη, τον Σπύρο Αρμωστή καθώς και την Μαριάννα Γκιουλέκα για τις χρήσιμες παρατηρήσεις τους. Ευχαριστούμε, επίσης, θερμά την Μαριάννα Γκιουλέκα και για τις ανεκτίμητες ορθογραφικές και γραμματικές διορθώσεις της στο κείμενο.

5. Βιβλιογραφία

- Aldere, J., Beckman, J., Benua, L., Gnanadesikan, A., McCarthy, J., & Urbanczyk, S. (1999). *Reduplication with fixed segmentism*. *Linguistic Inquiry* 30: 327-364.
- Αλεκτορίδης, Σ.Α. (1883). Λεξιλόγιον του εν Φερτακαίνιους της Καππαδοκίας γλωσσικού ιδιώματος, *Δ.Ι.Ε.Ε.* 1: 480-508.
- Blevins, J. (1995). The Syllable in Phonological Theory, In: J. Goldsmith (Ed.), *Handbook of phonological theory*. London: Basil Blackwell, 206-44.
- Broselow, E., & J. McCarthy. (1983). A theory of internal reduplication. *Linguistic Review* 3: 25-98.
- Clements, G.N., & S.J. Keyser. (1983). *CV Phonology: A Generative Theory of the Syllable*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Dawkins, R.M. (1916). *Modern Greek in Asia Minor: A Study of the Dialects of Silli, Cappadocia and Pharsa, with Grammar, Texts, Translation and Glossary*. Cambridge: CUP.

- Demircan, Ö. (1987). Emphatic reduplication in Turkish. In: H. Boeschoten, & L. Verhoeven (Eds.), *Studies on Modern Turkish: Proceedings of the Third Conference on Turkish Linguistics*. Tilburg: Tilburg University Press, 24-41.
- Δημελά, Ελεονώρα Δ. (2010). *Η Προθηματοποίηση στις Νεοελληνικές Διαλέκτους. Συγχρονική και Διαχρονική Προσέγγιση*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Erdal, M. (1991). *Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon, Vol.I*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag.
- Erdal, M. (2004). *A Grammar of Old Turkic*. Leiden: Brill.
- Foster, J. (1969). *On Some Phonological Rules in Turkish*, PhD Thesis, University of Illinois.
- Φωστέρης, Δ., & Ι.Ι. Κεσίσογλου. 1950. *Λεξιλόγιο του Αραβανί*. Αθήνα: Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών.
- Goldsmith, J. (1976). An overview of Autosegmental Phonology. *Linguistic Analysis* 2: 23-68.
- Göksel, A., & C. Kerslake. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. London: Routledge.
- Hatipoğlu, V. (1973). *Pekiştirme ve Kuralları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Tanıtma Yayınları.
- Hall, N. (2009). [r]-dissimilation in American English, ms, California State University, Long Beach, CA.
- Hockett, C.F. (1954). Two models of grammatical description. *Word* 10: 210-234.
- Ingria, R. (1980). Compensatory Lengthening as a Metrical Phenomenon. *Linguistic Inquiry* 11, 465-496.
- Inkelas, S., & C. Zoll. (2005). *Reduplication: Doubling in morphology*. Cambridge: CUP.
- Janse, M. (υπό έκδ.). Η καππαδοκική διάλεκτος. Στο: Χρ. Τζίτζιλής. *Ελληνικές Διάλεκτοι*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Johanson, L. (2002). *Structural Factors in Turkic Language Contacts*. Richmond: Curzon.
- Keleşir, M. (2000). To be or not to be faithful. In: A. Göksel, & C. Kerslake (Eds.), *Studies on Turkish and Turkic Languages*. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 11-18.
- Κεσίσογλου, Ι.Ι. (1951). *Το γλωσσικό ιδίωμα του Ουλαγάτς*. Αθήνα: Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών.
- Kılıç, Ö., & C. Bozşahin. (2013). *Selection of linker type in emphatic reduplication: Speaker's intuition meets corpus statistics*. Paper presented at the 35th Annual Meeting of Cognitive Science Society (COGSCI 2013), Berlin, Germany.
- Kim, H.-S. (2003). The full-to-partial reduction in Korean and Turkish reduplication. *Linguistic Research* 26: 121-148.
- Κρινόπουλος, Σ. 1899. *Τα Φερτάκαινα. Υπο Εθνολογικήν και Φιλολογικήν Έποψιν Εξεταζόμενα*. Αθήνα: ΔΗΜ ΦΕΞΗ.
- Κυρανούδης, Π. (2009). *Μορφολογία των Τουρκικών Δανείων της Ελληνικής γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών.
- Marantz, A. (1982). Re Reduplication. *Linguistic Inquiry* 13: 435-481.
- Marantz, A. (1987). Phonologically induced bracketing paradoxes in full morpheme reduplication. *Proceedings of WCCFL* 6: 203-211.

- Matras, J. (forthcoming). Why is the borrowing of inflectional morphology dis-preferred? In: N. Amiridze, P. Arkadiev, F. Gardani (Eds.), *Borrowed Morphology*. Berlin: De Gruyter.
- McCarthy, J. (1979). *Formal Problems in Semitic Phonology and Morphology*, PhD Thesis. MIT, Cambridge, MA.
- McCarthy, J. (1981). A prosodic theory of nonconcatenative morphology. *Linguistic Inquiry* 12: 373-348.
- McCarthy, J., & A. Prince. (1986). *Prosodic Morphology*. Technical Report #32, Rutgers Center for Cognitive Science.
- Myers, S. (1997). Expressing phonetic naturalness in phonology. In: R. Iggy (Ed.), *Derivations and Constraints in Phonology*. Oxford: Clarendon Press, 125-52.
- Nespor, M. (1999). *Φωνολογία*. (Προσαρμογή στα Ελληνικά Α. Ράλλη). Αθήνα: Πατάκης.
- Ohala, J. (1981). The listener as a source of sound change. In: C. Masek, R. Hendrick, & M.F. Miller (Eds.), *Papers from the Parasession on Language and Behavior*, CLS, 179-203.
- Ohala, J. (1993). The phonetics of sound change. In: C. Jones (Ed.), *Historical Linguistics: Problems and Perspectives*. London: Longman, 237-278.
- Ralli, A. (2013). *Compounding in Modern Greek*. Dordrecht: Springer.
- Ralli, A. (2010). Compounding versus Derivation. In: S. Scalise and I. Vogel (Eds.), *Cross Disciplinary Issues in Compounding*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 57-74.
- Ralli, A. (2009). I.E. Hellenic: Modern Greek. In: R. Lieber, & P. Štekauer (Eds.), *The Oxford Handbook of Compounding*. Oxford: Oxford University Press, 453-463.
- Ralli, A. (2008). Compound markers and parametric variation. *Language Typology and Universals (STUF)* 61: 19-38.
- Ράλλη, Α. (2007). *Η Σύνθεση Λέξεων: Διαγλωσσική προσέγγιση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Sezer, E. (1981). On non-final stress in Turkish. *Journal of Turkish Studies* 5: 61-69.
- Southern, M. (2005). *Contagious Couplings: Transmission of Expressives in Yiddish Echo Phrases*. Westport, CT/London: Praeger.
- Steriade, D. (1988). Reduplication and syllable transfer in Sanskrit and elsewhere. *Phonology* 5: 73-155.
- Svantesson, J-O. (1997). Reduplication in Mongolian phonology. *Phonum* 5: 133-136.
- Thomason, S. G. (forthcoming). Can rules be borrowed? In: R.M. Zavala, & T. Smith-Stark (Eds.), *A Festschrift for Terry Kaufman*.
- Tzitzilis, Christos. (in preparation). *On the so called Anatolian Greek*.
- Vaux, B. (1998). *The Phonology of Armenian*. Oxford: Clarendon Press.
- Wälchli, B. (2005). *Co-compounds and Natural Coordination*. NY: OUP.
- Wedel, A. (1999). *Turkish Emphatic Reduplication*. Ms., UC, Santa Cruz.
- Yavas, M. (1980). *Borrowing and Its Implications for Turkish Phonology*, PhD Thesis. University of Kansas.
- Yip, M. (1982). Reduplication and CV skeleta in Chinese secret languages. *Linguistic Inquiry* 13: 637-662.
- Yip, M. (1995). Repetition and its Avoidance: The Case of Javanese. *ROA*.